

บทคัดย่อ

อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีระยะห่างจากศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ เพียง 8 กิโลเมตรเท่านั้น

การที่อำเภอแมริมตั้งอยู่ไม่ห่างจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญระดับภาค และเป็นศูนย์กลางการพัฒนา “เมืองหลัก” ประกอบกับมีระบบการคมนาคมติดต่อระหว่างพื้นที่ที่สะดวกรวดเร็วเป็นเหตุให้พื้นที่ชุมชนอำเภอแมริมและชุมชนเมืองเชียงใหม่มีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และคาดว่าในอนาคตอันใกล้ชุมชนอำเภอแมริมจะเป็นชุมชนที่ได้ผลกระทบจากการพัฒนา “เมืองหลัก” จากชุมชนเชียงใหม่มากที่สุด เนื่องจากแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนเมืองเชียงใหม่พุ่งเข้ามาสู่ทิศทางที่ตั้งของชุมชนอำเภอแมริม ดังนั้น จึงเป็นที่น่าวิตกว่า หากไม่ได้รับการศึกษาวางแผนใช้ที่ดิน ของชุมชนอำเภอแมริมเพื่อทำหน้าที่รองรับหรือกระจายความเจริญจากชุมชนเมืองเชียงใหม่ไว้เป็นการล่วงหน้าแล้ว พื้นที่ชุมชนอำเภอแมริมอาจจะต้องประสบปัญหาการพัฒนาเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ที่เป็นปริมณฑลของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

ในการศึกษาเพื่อวางแผนการใช้ที่ดินอำเภอแมริม ได้ศึกษาถึงสภาพปัจจุบันของอำเภอแมริม ทั้งในแง่กายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร และการใช้ที่ดิน เพื่อที่จะทราบถึงบทบาทของอำเภอแมริมและศึกษาถึงนโยบายและแผนการพัฒนาอำเภอแมริมในอนาคตรวมทั้งผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่ข้างเคียงที่จะมีต่ออำเภอแมริม เพื่อที่จะทราบถึงบทบาทของอำเภอแมริมในอนาคต จากนั้นจึงศึกษาขนาดการขยายตัวของชุมชนอำเภอแมริมและศักยภาพของพื้นที่ในการรองรับการขยายตัว ผลการศึกษาทั้งหมดนี้จะนำมากำหนดแผนการใช้ที่ดินของอำเภอแมริมในอนาคต

จากการศึกษา บทบาทของอำเภอแมริมในปัจจุบันพบว่าอำเภอแมริมมีบทบาทเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่เลี้ยงตนเองได้ในระดับหนึ่งและยังต้องพึ่งพาการบริการบางอย่างจากชุมชนเมืองเชียงใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของสาธารณูปการ สินค้าเครื่องอุปโภค-บริโภค และแหล่งงาน อย่างไรก็ตามจากแผนการพัฒนาพื้นที่ที่กำหนดไว้ คาดว่าในอนาคตพื้นที่ชุมชนอำเภอแมริม จะมีสภาพการบริการสาธารณูปโภค-สาธารณูปการที่ดีขึ้นพอสมควร ซึ่งสามารถจะสนองตอบต่อการขยายตัวของชุมชนได้

สิ่งที่จะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในอนาคตของชุมชนแมริม ได้แก่ การขยายตัวของชุมชนเมืองเชียงใหม่ ซึ่งคาดว่าจะก่อให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่อยู่อาศัยและการบริการเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างชุมชนแมริมและชุมชนเมืองเชียงใหม่ ซึ่งหากปล่อยให้มีการขยายตัวในพื้นที่ดังกล่าวเกิดขึ้น จะก่อให้เกิดผลเสียต่อการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ ตลอดจนสภาพแวดล้อมอีกด้วย ดังนั้น สำนักผังเมืองจึงเสนอว่า ควรจะได้มีการส่งเสริมให้ชุมชนแมริมได้ทำหน้าที่เป็นเมืองศูนย์กลางการบริการ และจากการศึกษาถึงบทบาทของ

สุริย์ บุญญานพวงศ์. 2529. รายงานการวิจัยเรื่อง แผนการใช้ที่ดินของอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ :

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อำเภอแม่ริมตลอดจนโครงการพัฒนาที่ได้ถูกกำหนดไว้ เห็นได้ว่าชุมชนแม่ริมสามารถจะพัฒนาให้มีบทบาทเป็นชุมชนพักอาศัยได้ แต่การพัฒนาอาจจะต้องจำกัดอยู่ในบางพื้นที่เท่านั้น ทั้งนี้เพราะผลจากการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ปรากฏว่า พื้นที่เกือบครึ่งหนึ่งของอำเภอแม่ริมเป็นเขตป่าสงวน ซึ่งไม่สมควรจะนำมาใช้ประโยชน์และอีกบางส่วนเป็นเขตสงวนของทางราชการซึ่งทำให้ไม่สามารถนำมาพัฒนาเพื่อกิจกรรมอื่นๆ ได้แม้ว่าจะจะเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่เหมาะสมที่สุด

จากการพิจารณาบทบาทและขนาดการขยายตัวของชุมชนแม่ริมในอนาคตร่วมกับศักยภาพของพื้นที่ในการรองรับการขยายตัว สามารถกำหนดแผนการใช้ที่ดินได้ดังนี้

1. พื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของแหล่งชุมชนและการบริการ จะอยู่บริเวณศูนย์กลางชุมชนเดิม (เขตสุขาภิบาล) และพื้นที่โดยรอบ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพการบริการสูงและมีศักยภาพทางสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่ไม่ขัดต่อการใช้เป็นแหล่งชุมชน ประกอบกับมีความสะดวกในการเข้าถึงสูงและมีราคาที่ดินไม่สูงมาก (เมื่อเทียบกับพื้นที่เมืองเชียงใหม่)

ในการพัฒนาพื้นที่นี้ให้มีการใช้ที่ดินตามแผนที่กำหนด มีข้อเสนอว่า ควรจะต้องเพิ่มการพัฒนาระบบการบริการสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ และสร้างแหล่งจ้างงานเพิ่มขึ้น

2. พื้นที่เพื่อใช้เป็นเขตเกษตรกรรม เนื่องจากบทบาทที่สำคัญของชุมชนแม่ริมในอนาคตยังเป็นชุมชนเกษตรกรรม (ยกเว้นบริเวณสุขาภิบาล) ประกอบกับพื้นที่ส่วนใหญ่มีศักยภาพทางสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การเกษตร จึงสงวนพื้นที่ส่วนใหญ่ไว้เป็นเขตเกษตรกรรมโดยกำหนดให้พื้นที่ด้านตะวันออกซึ่งเป็นพื้นที่ราบ และมีระบบชลประทานเข้าถึงเป็นเขตเกษตรกรรมประเภททำนา ทำไร่ และทำสวน ส่วนพื้นที่ทางด้านตะวันตก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงและเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นเขตเกษตรกรรมประเภททำสวน

3. พื้นที่สงวน นอกจากพื้นที่ตาม 1 และ 2 เป็นพื้นที่สงวนของทางราชการและเป็นเขตป่าไม้ ซึ่งมีข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินไว้ชัดเจนแล้วและมีมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินกำหนดไว้แล้ว มีข้อเสนอว่า ควรดำเนินการตามมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินอย่างเข้มงวด เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการบุกรุกทำลายพื้นที่สงวนได้